

Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloite Kemin kaupungin liittymisestä UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malliin.

Kaupunginvaltuusto 04.11.2024

Valtuutettu Teija Jestilä esitti seuraavan aloitteen:

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –malli on kehitetty kuntien tueksi ja se perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen.

Lapsuus on ihmisen elämässä poikkeuksellinen ja ainutlaatuinen jakso. Sekä yksilön että koko yhteiskunnan tulevaisuus rakentuu varhaisvuosien pohjalle. Siksi YK:n lapsen oikeuksien sopimus takaa lapselle erityiset oikeudet.

Kunnassa tehtävät päätökset vaikuttavat merkittävästi siihen, millä tavoin kunnassa asuvien lasten oikeudet ja hyvinvointi toteutuvat. Suuri osa lapsia koskevista päätöksissä tehdään kunnissa. Lapsiystävällinen kunta –malli auttaa kuntia tekemään oikeita ja pysyviä ratkaisuja lasten hyvinvoinnin kannalta lasten arjen palveluissa ja kunnan hallinnossa. Malli on työväline, jonka avulla kunta voi

- tunnistaa, missä sillä on parannettavaa lapsen oikeuksien suhteen
- määritellä, mitä sen tulee tehdä, jotta jokaisen lapsen oikeudet toteutuisivat kunnassa mahdollisimman hyvin
- seurata järjestelmällisesti työnsä edistymistä.

Tällä hetkellä malli tavoittaa 55 % Suomessa asuvista lapsista. Mukana on 59 kuntaa eri puolilta Suomea. Asukasluvultaan suurin kunta on Helsinki (664 028) ja pienin Marttila (1 979).

Lapsiystävällisessä kunnassa:

- jokainen lapsi tuntee olevansa arvokas
- jokainen lapsi saa elää turvassa
- jokainen lapsi saa harrastaa
- jokaisella lapsella on kavereita ja turvallinen aikuinen
- jokainen lapsi saa äänensä kuuluviin ja
- jokainen lapsi huomioidaan päätöksenteossa.

Malli rakentuu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen neljän yleisperiaatteen ympärille, jotka ovat syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (2. Artikla), lapsen edun ensisijainen harkinta (3. Artikla), oikeus elämään ja kehittymiseen (6. Artikla) sekä lapsen näkemyksen kunnioittaminen (12. Artikla).

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –tunnustus

UNICEF ja kunta seuraavat ja arvioivat systemaattisesti Lapsiystävällinen kunta -työn etenemistä ja tuloksia. Mikäli työ on edennyt tunnustuksen kriteerien mukaisesti, UNICEF myöntää kunnalle Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen. Tunnustus on voimassa kunnan kehittämistyön vaiheesta riippuen joko kaksi tai neljä vuotta myöntämisen jälkeen. Tunnustuksen saaminen edellyttää kehittämistyön jatkamista.

Mitä UNICEF edellyttää mallissa mukana olevalta kunnalta?

Lapsiystävällinen kunta -mallin pääperiaatteet

- Kunta keskittyy kehittämistyössä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin lapsiin ja kunnan suurimpiin lapsenoikeusongelmiin.
- Kunnan kehittämistyössä toteutuu lasten osallisuus.
- Kehittämistyön tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat koko kuntaa.
- Kunta tavoittelee kehittämistyöllään pitkäkestoisia muutoksia.
- Kunta viestii kehittämistyöstään aktiivisesti.

Mitä UNICEF tarjoaa kunnalle?

- -Kehittämistyön käynnistävän alkukoulutuksen sekä muuta tarvittavaa perehdytystä malliin kunnan Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmälle.
- -Lapsiystävällinen kunta -mallin materiaalit kunnan käyttöön.
- -Lapsiystävällinen kunta -digipalvelun kunnan käyttöön kehittämistyön toteuttamisen tueksi.
- -Tukea ja sparrausta kunnan koordinaattorille ja koordinaatioryhmälle Lapsiystävällinen kunta -työn aikana.
- -Tukea Lapsiystävällinen kunta -työn toimintasuunnitelman etenemisen seurantaan ja arviointiin.
- -Lisäkoulutuksia lapsen oikeuksiin ja lasten hyvinvointiin liittyvissä teemoissa.
- -Materiaalia mallista ja lapsen oikeuksista viestimiseen.

Valtuustoaloitteen allekirjoittaneet esittävät valtuustoaloitteen mukaisesti, että Kemin kaupunki liittyy mukaan Lapsiystävällinen kunta –malliin.

Lähteet:

UNICEF Lapsiystävällinen kunta <https://www.lapsiystavallinenkunta.fi/>

UNICEF Lapsiystävällinen kunta yleisesittely

https://www.lapsiystavallinenkunta.fi/sites/default/files/2024-06/Mallin%20yleisesittely%20digialustalle_27062024.pdf

Päätös

Aloite lähetettiin kaupunginhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus 11.11.2024 § 345

Valmistelu

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus lähettää aloitteen hyvinvointilautakunnalle asian jatkovalmistelua varten ja edellyttää myös muiden toimialojen huomioivan mahdolliset tarpeet ko. valmistelun tarpeet huomioiden. Asian valmistelussa on hyvä huomioida, että mikäli päädytään hakemaan Lapsiystävällinen kunta – malliin, niin haku ei avaudu vuonna 2024, eikä mallissa aloita uusia kuntia vuonna 2025. Suomen UNICEF ilmoittaa vuoden 2024 vuoden lopussa, milloin haku aukeaa seuraavaksi.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti lähettää aloitteen hyvinvointilautakunnalle asian jatkovalmistelua varten ja edellyttää myös muiden toimialojen huomioivan mahdolliset tarpeet ko. valmistelun tarpeet huomioiden. Asian valmistelussa on hyvä huomioida, että mikäli päädytään hakemaan Lapsiystävällinen kunta – malliin, niin haku ei avaudu vuonna 2024, eikä

mallissa aloita uusia kuntia vuonna 2025. Suomen UNICEF ilmoittaa vuoden 2024 vuoden lopussa, milloin haku aukeaa seuraavaksi.

Hyvinvointilautakunta 20.02.2025 § 23
545/00.01.03/2024

Valmistelu

Hyvinvointijohtaja Kaisa Rauvala 040-7418946

Kemin kaupungin hallintosäännön 134 §:n mukaan aloitteeseen tulee antaa vastaus (6) kuuden kuukauden kuluessa aloitteen tekemisestä.

Kemin kaupungin liittyminen UNICEF Lapsiystävällinen kunta -malliin on merkittävä strateginen päätös, joka edellyttää pitkäjänteistä ja systemaattista kehittämistyötä lapsi- ja perhepalveluiden parantamiseksi. Malliin sitoutuminen ei ole irrallinen projekti, vaan se vaikuttaa laajasti kunnan toimintamalleihin, palveluihin ja hallinnollisiin käytäntöihin.

UNICEFIN Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin hakeminen on kunnille maksutonta. Haku Lapsiystävällinen kunta -malliin aukeaa keväällä 2025. Vuonna 2025 valittavat kunnat aloittavat kehittämistyön vuonna 2026. Lapsiystävällinen kunta -työ on pitkäkestoista toimintaa, johon kunta sitoutuu sekä strategisella että operatiivisella tasolla koskien kaikkia toimialoja.

Lapsiystävällinen kunta -toimintamalli perustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen ja Unicefin kansainväliseen Child Friendly Cities -malliin. Lapsiystävällinen kunta -toimintamallia on toteutettu Suomessa vuodesta 2012 lähtien. Toimintamalli asettaa lapset ja nuoret merkittävään rooliin kunnan kaikissa toiminnoissa. Malli auttaa kuntaa varmistamaan, että lapset ja nuoret saavat äänensä kuuluviin ja pääsevät vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin. Lapsiystävällisessä kunnassa jokainen lapsi tuntee olevansa arvokas, saa elää turvassa, saa harrastaa, saa äänensä kuuluviin, huomioidaan päätöksenteossa ja jokaisella lapsella on kavereita sekä turvallinen aikuinen.

Suomen UNICEF voi myöntää kunnalle Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen noin 2,5–3 vuoden Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyön jälkeen, mikäli työ on edennyt tunnustuksen kriteerien mukaisesti. Tunnustus on kunnan kehittämistyön vaiheesta riippuen voimassa joko 2 tai 4 vuotta sen myöntämisestä.

Suomen UNICEF tukee kuntia alla olevan kuvauksen mukaisesti siinä vaiheessa kun Lapsiystävällinen kunta -yhteistyö käynnistyy:

- järjestää kunnan koordinaattorille perusperehdytyksen Lapsiystävällinen kunta mallista ja sen toimintaperiaatteista etäyhteyksillä. Kunnan koordinaatioryhmälle ja koordinaattorille järjestetään Lapsiystävällinen kunta -mallin alkukoulutus, joka käynnistää kehittämistyön.
- tukee kunnan koordinaattoria ja koordinaatioryhmää Lapsiystävällinen kunta -työn aikana sekä mallin työvaiheiden toteuttamiseen että lapsen oikeuksien edistämiseen liittyvissä kysymyksissä.

- tukee kuntaa Lapsiystävällinen kunta -työn toteuttamisessa siten, että kehittämistyön tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat koko kuntaa sekä seuraa ja arvioi kunta -työn etenemistä.
- tukee kuntaa toimintasuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden valinnassa sekä tarkastelee tavoitteiden toteutumista säännöllisesti yhdessä kunnan kanssa.
- tarjoaa kunnille lisäkoulutuksia lapsen oikeuksiin ja lasten hyvinvointiin liittyvissä teemoissa vuosittain.
- tarjoaa kunnille materiaalia Lapsiystävällinen kunta mallista ja lapsen oikeuksista viestimiseen.
- antaa Lapsiystävällinen kunta -työn toteuttamisen tueksi kunnan käyttöön Lapsiystävällinen kunta -digipalvelun, jossa on kuvattu mallin työvaiheet, ohjeistukset ja Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen kriteerit sekä tarjoaa kunta -koordinaattorille ja koordinaatioryhmän jäsenille digipalvelun käyttökoulutuksen.
- Kuntakohtaisessa digipalveluosiossa kunta voi seurata ajantasaisesti Lapsiystävällinen kunta -työnsä etenemistä. Kuntakohtaiseen osioon kertyy työn aineisto, esimerkiksi lasten näkemykset kunnan lapsiystävällisyydestä ja nykytilan kartoituksen tiedot.
- varaa oikeuden käyttää Lapsiystävällinen kunta digipalveluun lisättyjä aineistoja toiminnassaan ja viestinnässään, jotka ovat yleisiä kuvauksia lasten näkemyksistä ja jotka koskevat kuntien lapsiystävällisyyttä ja sen kehittämistarpeita.
- tarjoaa mallissa mukana oleville kunnille pääsyn valtakunnalliseen Lapsiystävällinen kunta -verkostoon ja mahdollisuuden verkostoitua muiden mallissa mukana olevien kuntien kanssa
- Kunnan Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorilla ja koordinaatioryhmän edustajilla on mahdollisuus vuosittain osallistua Suomen UNICEFin koordinoimiin valtakunnallisiin Lapsiystävällinen kunta -verkostotapaamisiin.
- Kunnalla on mahdollisuus osallistua Suomen UNICEFin kautta kansainväliseen ja maailmanlaajuiseen UNICEFin Child Friendly Cities verkostoon.

Lapsiystävällinen kunta -mallissa kunta sitoutuu siihen, että työssä edetään mallin työvaiheiden ja niiden ohjeistusten mukaisesti. Alla on lueteltu asiakokonaisuudet, joihin kunta sitoutuu:

- Mallin pääperiaatteisiin ja sitoumuksessa määriteltyihin Suomen UNICEFin ja kunnan yhteistyön edellytyksiin.
- Lapsiystävällinen kunta -digipalvelun käyttökoulutuksessa ja digipalvelussa annettuihin ohjeisiin koskien palvelussa olevien aineistojen käyttöä ja kunnan tietojen lisäämistä palveluun.
- Hyödyntämään Lapsiystävällinen kunta -digipalveluun koottua materiaalia ja ohjeistuksia Lapsiystävällinen kunta -työssään sekä hyödyntämään Lapsiystävällinen kunta -digipalvelun kuntakohtaista osiota kehittämistyön seurannan ja arvioinnin systemaattisena tukena.
- Nimeää ennen Lapsiystävällinen kunta -työn käynnistymistä Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorin, joka vastaa yhdessä koordinaatioryhmän kanssa Lapsiystävällinen kunta -työn koordinoinnista, etenemisestä sekä säännöllisestä seurannasta ja arvioinnista. Koordinaattorin työnkuvassa on varattava Lapsiystävällinen kunta -työlle riittävästi työaikaa.
- Varmistaa, että koordinaattoriksi valitulla henkilöllä on tarvittava tieto, taito ja ymmärrys laaja-alaisen kehittämistyön koordinointiin ja johtamiseen sekä lapsen oikeuksien edistämiseen kunnassa ja että koordinaattorilla on tarvittava mandaatti ja tuki kunnan johdolta

Lapsiystävällinen kunta -työn toteuttamiseksi koko kunnan tasoisena yhteisenä työnä.

- Varmistaa, että koordinaattorin mahdollinen vaihdos tapahtuu ilman pitkiä viiveitä ja niin, että uusi koordinaattori saa kunnalta perehdytyksen tehtävänsä
- Nimeää ennen Lapsiystävällinen kunta -työn käynnistymistä Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmän. Koordinaatioryhmän voi tarvittaessa linkittää johonkin kunnassa jo toimivaan muuhun lasten ja nuorten asioista vastaavaan ryhmään, kuten lasten ja nuorten hyvinvointiryhmään. Koordinaatioryhmässä ovat edustettuina kunnan kaikki eri toimialat ja muut keskeiset toimijat, kunnan luottamushenkilöt sekä kunnan viestintä. Lisäksi ryhmässä tulee olla lasten ja nuorten edustaja/edustajia.
- Kutsuu mukaan koordinaatioryhmään myös tarvittavat kunnan ulkopuoliset keskeiset toimijat, kuten hyvinvointialueen työntekijän ja luottamushenkilön. Mukaan kutsutaan myös muita aktiivisia toimijoita, jotka edistävät lapsen oikeuksia kunnassa, kuten kolmannen ja neljännen sektorin edustajia ja/tai elinkeinoelämän edustajia.
- Koordinaatioryhmä vastaa yhdessä Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorin kanssa Lapsiystävällinen kunta -työn etenemisestä sekä systemaattisesta kehittämistyön seurannasta ja arvioinnista. Ryhmä tapaa säännöllisesti, useita kertoja vuodessa.
- Varmistaa, että kunnan henkilöstöön kuuluville koordinaatioryhmän jäsenille on varattu riittävästi aikaa Lapsiystävällinen kunta -työlle.
- Varmistaa, että koordinaatioryhmällä on tarvittava mandaatti ja tuki kunnan johdolta Lapsiystävällinen kunta -työn toteuttamiseksi koko kunnan tasoisena yhteisenä työnä.

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintamalli sitoo, ohjaa ja vaiheistaa laajasti sekä Suomen UNICEFia että kuntien toimintaa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä sekä sitouttaa koko kunnan Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin mukaiseen kehittämistyöhön.

Lapsiystävällinen kunta-toimintamallin mukaiseen kehittämistyöhön sitoutuminen edellyttää resurssin osoittamista hyvinvointitoimialan talousarvioon vuodelle 2026 ja jatkossa myös seuraaville vuosille toiminnan vakiinnuttamiseksi. Mahdollisia lisäpanostuksia tullaan myös tarvitsemaan muilla toimialoilla toimintamallin huomioimiseksi. Hyvinvointitoimialan osalta tämä tarkoittaa kuntakoordinaattorin palkkaamiskulut, koordinaatioryhmän kulut sekä matka-, majoitus-, koulutus- ja muut kulut. Arvion mukaan vuositasolla kulut ovat noin 100 000 €.

Mikäli Kemin kaupunki päättää hakeutua (ilmoittautua) mukaan UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintamalliin tulee siitä tehdä päätös kevään 2025 aikana. Vuoden 2026 talousarviovalmistelussa/talusraamissa tulee huomioida edellä esitetty resurssitarve, joka tarvitaan myös seuraavina vuosina toiminnan ylläpitämiseksi.

Kuntaliiton palvelutuotannon nettokustannusten vertailussa (10/2024) Kemi satsaa liikuntaan ja ulkoiluun 202 €/asukas, koko maan vastaava luku on 148 € ja saman kokoluokan kuntien 171 €, Tornion luku on 113 €. Nuorisotoiminnan osalta Kemin panos on 48 €/asukas, koko maan vastaava summa 41 €, saman kokoluokan kuntien 36 € ja Tornion 40 €.

Kemin kaupunki satsaa nykyisellään lasten- ja nuorten palveluihin merkittävästi. Vuoden 2025 talousarviossa on lisätty määräraha

nuorisotyöntekijän ja koulunuorisotyöntekijän palkkaamiseen. Viime syksynä palkattiin harrastekoordinaattori ja alle 18- v maksuttomia harrastemahdollisuuksia on jatkettu. Kulttuuripuolella järjestetään lapsille ja nuorille erilaisia maksuttomia tapahtumia ja palveluja. Ympäristötoimiala vastaa mm. leikkikenttien, puistojen ja eri vuoden ajan liikunnallisten alueiden rakentamisesta ja kunnossapidosta huomioiden myös lasten ja nuorten mahdollisuudet harrastaa ja osallistua. Uusi Kemi Areena mahdollistaa monenlaiset liikunnalliset harrastustoiminnot sekä yksilötasolla, että seurojen ja järjestöjen organisoimat joukkuevoiminnot.

Lisäksi lasten kulttuurikeskuksen uuden toimintamallin käyttöönotto tukee kokonaisvaltaisesti toimialan osaajien työn kohdentamista suunnitelmallisemmin ja kokonaisvaltaisemmin lasten ja nuorten palveluihin. Toimintamallia on kuvattu tämän kokouksen § 18.

Kemin kaupungilla on jo tällä hetkellä monenlaista tavoitteellista toimintaa lapsille ja nuorille ja lisäksi ollaan rakentamassa uutta toimintamallia. Tässä vaiheessa olisi hyvä keskittyä toimeenpanemaan § 18 kuvattua toimintamallia ja rekrytoimaan lisähenkilöstöä talousarviopäätöksen mukaan. Näiden vaikuttavuutta tulee tarkastella ennekuin lähdetään rakentamaan strategisesti merkittäviä uusia kehittämissuuntia, jotka vaativat nykyisen talousresurssin lisäksi lisäsatsauksia. Näillä perusteilla Kemin kaupunki ei lähde mukaan UNICEFin -Lapsiystävällinen kunta malliin tässä vaiheessa.

Esittelijä

Hyvinvointijohtaja Kaisa Rauvala

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta antaa oheisen lausunnon Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteeseen Kemin kaupungin liittymisestä UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malliin.

Päätös

Hyvinvointilautakunta päätti antaa oheisen lausunnon Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteeseen Kemin kaupungin liittymisestä UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malliin.